

18 – 22 лютого ВТЕЧА ЯНУКОВИЧА ТА ПОЧАТОК АНЕКСІЇ

18 – 21 лютого в центрі української столиці на Майдані Незалежності та прилеглих вулицях відбулися запеклі бої між представниками Євромайдану та силовиками, підконтрольними тодішньому президенту Віктору Януковичу й міністру внутрішніх справ Віталію Захарченку. Як сьогодні впливає зі свідчень «беркутівців» і міліціонерів, із розслідувань Генеральної прокуратури та МВС України, до операції силового придушення й розстрілів мирних протестувальників, окрім «Беркута» і Внутрішніх військ, були також залучені російські спецслужби.

У ніч на 22 лютого 2014 року Віктор Янукович утік із Києва й далі транзитом через Харків і Донецьк вирушив на територію Автономної Республіки Крим.

Як про це розповів міністр внутрішніх справ Арсен Аваков, уночі 22 лютого гелікоптер з Януковичем попрямував з Києва до аеропорту Харкова, звідки тодішній президент вирушив до своєї резиденції, розташованої в лісопарку. Працівників дачі за дві години до приїзду Януковича змусили покинути об'єкт.

Журналісти ТСН провели власне розслідування подробиць утечі Януковича. Згідно з ним, четвертий президент із синами провели ніч на харківській дачі й далі поїхали до аеропорту, звідки вилетіли до Донецька. Приблизно о 16 годині 22 лютого його літак з охороною приземлився в Міжнародному аеропорту «Донецьк» імені Сергія Прокоф'єва. Звідти літаком «Фалькон» Янукович планував вилетіти до Москви. Проте зробити це йому завадили донецькі прикордонники.

- **Сергій Пашинський**, в. о. глави Адміністрації Президента України в березні 2014 року, так згадує цей епізод: «Зазначу ще одну важливу річ. З 23 лютого Путін по бойовій тривозі підняв російські бойові частини. Він сам визнав, що в нього було кілька сценаріїв. І на путінській медалі стоїть дата захоплення Криму – 20 лютого. Ми ж думали, що вони почали операцію 26 – 27, а вони знають, що 20. А 20 лютого, нагадаю, ще Майдан стояв, Янукович ще не втік. І ми повинні розуміти, що цей механізм був пропрацьований завчасно. І перший сценарій був – Крим. У нього були ще й інші сценарії – захоплення Лівобережної України. Ми тоді нікому не розказували, боялися паніки. Але з 22 – 23 лютого російські війська вийшли на лінію кордону з Чернігівською областю. Журналісти «5 каналу» це зняли, але ми просили їх не давати це в ефір. Для розуміння: танкові колони тоді дійшли б до Києва за три

години. А в нас проти них були 500 самооборонівців Майдану з дерев'яними щитами».

До речі, це пояснює питання щодо медалі Міністерства оборони РФ «За возвращение Крыма», яка датована 20 лютого – 18 березня 2014 року!

Кримські силові підрозділи Внутрішніх військ України та «Беркута» 22 лютого повернулися на півострів з київського Євромайдану. Вони втратили кілька своїх товаришів, пережили серйозний стрес. Міністр внутрішніх справ України Віталій Захарченко цього дня втік у Росію. Загальний стан кримських силовиків найкраще характеризували два слова – гнів і розпач.

Тодішній начальник управління Кримського територіального командування Внутрішніх військ МВС України генерал-лейтенант Микола Балан пригадує, що 22 лютого підпорядковані йому підрозділи ВВ повернулися з Києва та «Межигір'я» (де несла охорону кримська спецрота ВВ) до Криму. Того ж дня він дав команду підлеглим відпочивати протягом п'яти днів. Рядові та офіцери Внутрішніх військ Криму того ж дня прощалися з офіцерами кримського управління ВВ та «Беркута», які загинули під час сутичок на Євромайдані в Києві. Це були співробітник кримського спецпідрозділу «Беркут» старший прапорщик міліції 42-річний Андрій Федюкін, військовослужбовець Кримського територіального командування ВВ МВС України старший лейтенант 24-річний Віталій Гончаров і старший лейтенант ВВ МВС України 32-річний Дмитро Власенко.

- Зі спогадів **Миколи Балана**: «22 лютого до нас [у Кримське територіальне командування ВВ МВС України. – Прим. ред.] у Сімферополі прибув особовий склад, який був на охороні громадського порядку в Києві. У нас було двоє загиблих, два офіцери [Гончаров і Власенко. – Прим. ред.]. Було прощання в Сімферополі в Українському домі. Після цього, в суботу, 22 числа, я дав наказ особовому складу відпочивати п'ять днів, нікому нікуди не йти, а нормально відновитися, привести себе до ладу, побути із сім'ями, адже деякі були у відрядженні протягом місяця, по два тижні без заміни. Потім я намагався вийти на зв'язок із командуванням у Києві, уточнити завдання. Командуючого не було взагалі в кабінеті, генерал Шуляк [Станіслав Шуляк, тоді командувач Внутрішніх військ. – Прим. ред.], який зараз перебуває в розшуку, генерал Конопляник [Сергій Конопляник, тоді перший заступник командувача Внутрішніх військ України. – Прим. ред.] виконував обов'язки, але теж не міг нічого чітко сказати». Своєю чергою, **Олексій Нікіфоров**, тоді заступник командира в/ч А 0669 морської піхоти в Керчі, згадує, як керівництво

Міністерства оборони України задіявало армійські підрозділи під час подій на Євромайдані: «Раптом – ні з того, ні з сього – 18 лютого феоDOSійський батальйон відправили до Києва, і нас розділили на роти й частково відправили до Феодосії, прикривати військове містечко. При цьому нагніталася обстановка: ось, мовляв, приїжджають молодчики із Західної України, спалюють частини, забирають зброю. Ми взагалі нічого не розуміли. Крім того, у мене частина тоді підпорядковувалася Національній гвардії, я сам колишній нацгвардієць. І спілкувалися з представниками МВС, у мене там товаришів багато. Кримське управління МВС весь час там стояло. І один з їхніх командирів частини приїжджав до нас у Керч і розповідав, що діється в Києві на Інститутській. Причому розповідав, як калічили їхніх хлопців, як вони гинули. Тобто ставлення кримчан до Майдану було дуже неоднозначним».

На самому півострові керівництво Верховної Ради Криму в цей час уже повним ходом готувалося до майбутньої операції «зелених чоловічків». Орган проросійських сепаратистів, одна з найбільш тиражних газет півострова «Крымская правда» 18 лютого в коротенькій замітці під невідомим заголовком «Крепить связи с Россией» пише про майбутній візит делегації Верховної Ради АРК до Москви: *«Завтра офіційна делегація Верховної Ради Криму на чолі зі спікером Володимиром Константиновим відправляється в Москву. У ході нинішнього візиту заплановані зустрічі з російськими офіційними особами, зокрема із головою Державної думи РФ Сергієм Нарішкіним», – розповів голова парламентської комісії з нормотворчої діяльності, організації роботи ВР АРК і зв'язків з громадськістю Костянтин Бахарев*. Малозначимий візит із буденною програмою, яких було десятки на рік.

Але в ході саме цього візиту 19 – 20 лютого, коли Віктор Янукович ще був в облозі в «Межигір'ї», залишаючись президентом, його однопартієць і прямий підлеглий Володимир Константинов поїхав до Кремля, щоб отримати останні інструкції перед початком анексії.

Цікаво, що за підсумками цього візиту з'явилася доволі нейтральна інформація щодо проведених переговорів Володимира Константинова в Москві. Як повідомляла прес-служба спікера автономії, у рамках свого робочого візиту голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим провів зустрічі з головою Державної думи Федеральних Зборів Російської Федерації Сергієм Нарішкіним, головою Ради Федерації Валентиною Матвієнко, а також провів ряд зустрічей із депутатами фракцій «Справедливая Россия», КПРФ та ЛДПР.

Відповідаючи на питання депутатів Держдуми про можливі сценарії розвитку подій, Константинов зазначив, що в разі приходу екстремістів

до влади насильницьким шляхом Російська Федерація не повинна визнавати таку нелегітимну владу. Крім того, він прокоментував імовірність надання Росією військової допомоги.

«Ніяких прохань на цю хвилину немає. Потрібно пройти свій шлях. Навіщо російська армія, якщо своя не воює?» – сказав Константинов. Ще один україноцікавий аспект його публічної промови. Константинов несподівано заявив у Москві, що не виключає застосування «крайніх заходів захисту автономії». Спікер кримського парламенту пояснив, що мав на увазі, ніби в разі повалення законної влади в країні, настання хаосу й беззаконня «крайнім заходом» може стати денонсація акту про передачу Криму Україні.

«У нас єдиний шлях – у нас їх не два і не три – це денонсація рішення президії Верховної Ради СРСР про передачу Криму. Одна країна передавала іншій країні на знак дружби, вікової дружби – тій країні, яка сьогодні називається Україною. Що відбувається з дружбою, ми бачимо. І якщо припиняє існування сама країна, то припиняють відносини всі ті акти. Буде вже зовсім інша політико-правова історія», – наголосив Володимир Константинов. Знову нагадаю, що ці слова пролунали в момент, коли в Києві ще перебував законний на той момент президент Віктор Янукович, який жорстко карав своїх підлеглих і за менші провини. Проте публічний коментар Януковича до прозорих натяків Константинова так і не пролунав.

Симптоматично, що в наступні дні кримська преса почала розставляти у своїх публікаціях дуже дивні акценти. «Крымская правда» у статті «Захарченко, проснись! Бандеровці убивають милиционерів и мирных граждан» від 20 лютого пише, що «екстремісти взялися за вогнепальну зброю і почали вбивати мирних громадян і міліціонерів. Жахає й те, що руки майданутим радикалам з «Правого сектора» розв'язує сама центральна влада, проявляючи повну нерішучість». Дуже цікавий акцент на бездіяльності влади, яку на той момент уособлював Віктор Янукович, якому кримчани віддали на виборах абсолютну більшість голосів!

В іншій статті кримські журналісти наводять просто-таки фантастичні дані з Києва. «У суботу [15 лютого. – Прим. ред.] бойовики так званої самооборони майдану знову напали на киян. Вони атакували активістів громадського руху «Кияни за чисте місто», які прийшли прибирати барикади в центрі столиці. Активісти майдану з криками «Зіг хайль! Рудольф Гесс! Гітлерюгенд – СС!» били беззбройних людей битками, дрючками, ланцюгами, саперними лопатками». Зрозуміло, така розповідь може видатися маячнею хворого мозку журналіста, але треба розуміти тогочасні реалії інформаційного поля, у якому жили кримчани. Інформаційну картинку для них створювали насамперед російські телеканали, українські на зразок «Інтера» й «Тоніса» та місцеві кримські, які, за винятком хіба «Чорноморки», місяцями теж транслювали подібні страшилки.